

ACTA

historica et archæologica

MEDIAEVALIA

29

número

UNIVERSITAT DE BARCELONA

U

B

ACTA HISTORICA ET ARCHAEOLOGICA MEDIAEVALIA
NÚM. 29 BARCELONA, 2008

Publicacions i Edicions

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica
Institut d'Estudis de la Cultura Medieval

ACTA HISTORICA ET ARCHAEOLOGICA MEDIAEVALIA

29

Facultat de Geografia i Història

Publicacions i Edicions

UNIVERSITAT DE BARCELONA

BARCELONA
2008

ÍNDEX

Pàgs.

FONTS I DOCUMENTS

CARLES DÍAZ MARTÍ: <i>Pergamins referents a la fundació de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron</i>	9
JOSEP HERNANDO DELGADO, ANNA PUIG I MIQUEL, XAVIER RODRIGO: <i>De la jurisdicció secular a la jurisdicció eclesiàstica. El procés contra Lorenç Portugalès, mestre en arts, i també tonsurat, i la seva amant Joana d'Oriola, portuguesa, acusats ambdós de robatori i Lorenç Portugalès de nigromància</i>	57
GERARD MARÍ I BRULL, SOLEDAD FARNÉS I JULIÀ: <i>Catàleg dels pergamins del fons "Sant Celoni" de l'Arxiu Històric Provincial de Franciscans de Catalunya (segle xv)</i>	111

HISTÒRIA

STEFANO MARIA CINGOLANI: <i>Estratègies de legitimació del poder comtal: l'abat Oliba, Ramon Berenguer I, la Seu de Barcelona i les Gesta Comitum Barchinonensium</i>	135
ANTONIO ORTEGA VILLOSLADA: <i>Puertos y fondeaderos de la Bahía Palmesana en la Edad Media</i>	177
ALESSANDRO SODDU: <i>I páperos ("poveri") nella Sardegna Giudicale (XI-XII secolo). Eredità bizantine, echi carolingi, peculiarità locali</i>	205
GIACOMO FLORIS: <i>Il castello medioevale della Fava (Posada)</i>	257
ANTONI RIERA MELIS: <i>Del tractat d'Argelers al de Poissy. El Regne de Mallorca entre la Corona Catalanoaragonesa i França (1298-1313)</i>	299

EDUARD JUNCOSA I BONET: <i>La estrategia de Jaime II para consolidar el poder regio: la creación del Condado de Prades</i>	327
GERARD MARÍ I BRULL: <i>La memòria de Blanca d'Anjou i Jaume II en la lluita pel control de l'Hospital de la Font del Perelló (1308-1443)</i>	345
ROGER BENITO JULIÀ: <i>Les expulsions d'alcajots, tafurors i vagabunds a Barcelona (1401-1469)</i>	369
ALBERTO VELASCO GONZÁLEZ: <i>De València a Vannes: Culte, devoció i relíquies de Sant Vicent Ferrer</i>	395
MÁXIMO DIAGO HERNANDO: <i>Los intereses económicos de la reina María, esposa de Alfonso El Magnánimo, en el Reino de Castilla</i>	437
NORA BEREND: <i>Cristianización y formación de Estados en Escandinavia y en la Europa Centro-oriental: Un proyecto de historia comparada</i>	479
SOPHIA MENACHE: <i>Iglesia y Monarquía en la Edad Media tardía: Conflictos y semejanzas</i>	497

ARQUEOLOGIA

MARTA SANCHO I PLANAS: <i>Agua, rocas y metales: Arqueología y explotación de recursos minerales en la Edad Media</i>	519
JOSEP CAMPRUBÍ, RAMON MARTÍ: <i>El monestir carolingi de Sant Salvador de Mata (L'Espunyola, Berguedà)</i>	547
JOSÉ I. PADILLA LAFUENTE, KAREN A. RUEDA, <i>El despoblado altomedieval de Cuyacabras (Burgos): Realidad, principios y argumentos</i>	575

MISCEL·LÀNIA

VALENTÍ SERRA DE MANRESA, OFMCAP: <i>El pensament escotista a Catalunya</i>	607
---	-----

CARLES DÍAZ MARTÍ

PERGAMINS REFERENTS A LA FUNDACIÓ DE SANT JERONI DE LA VALL D'HEBRON

ABSTRACT

A collection of 11 parchments about Sant Jeroni de la Vall d'Hebron foundation are regested and transcribed (1393-1396). This includes the permission of pope Climent VII, the foundational endowment provided by queen Violant de Bar, the privileges offered by Joan I, king of Aragon, and the intervention of Guerau de Requesens, bishop of Lleida and pontifical commisioner. These documents allow a deeper knowlegde of the origins of this monastery, which is the first in Catalonia of the order of Saint Jerome.

Apleguem en el següent treball un conjunt d'11 pergamins, tots els que hem pogut localitzar, la temàtica dels quals és la fundació del monestir barceloní de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron. De fet, les dades bàsiques d'aquesta fundació ja són conegudes per estudis precedents, però mai se n'havien donat les referències arxivístiques, i encara menys publicat, de les fonts en què aquestes dades es fonamentaven.

El primer que donà notícia d'aquesta fundació monàstica fou José de Sigüenza. Aquest historiador set-centista de l'orde dels jerònims relata l'existència prèvia d'un nucli eremític a l'emplaçament, en una vall propera al Coll Serola, en el terme parroquial de Sant Genís dels Agudells; l'acció fundadora de la reina Violant; els privilegis atorgats per Joan I; la llicència apostòlica concedida per Climent VII, juntament amb la comissió encomanda a Guerau de Requesens, bisbe de Lleida, per l'aprovació de la fundació; la dotació econòmica de 5.500 sous; els procuradors de la reina en tot l'afer, Miquel Roure i Jaume Copí; la llicència del bisbe comissari a la fundació en les condicions previstes; la vinguda de 8 frares des del monestir valencià de Sant Jeroni de Cotalba, amb el prior, Jaume Yáñez, al capdavant, un cop aconse-

guida l'absolució de l'obediència deguda a la casa de professió; la presa de possessió de la dotació per part de la comunitat i del priorat per part de Jaume Yáñez de mans del bisbe comissari; la compra dels terrenys efectuada pels procuradors de la reina i l'inici de les obres. Sigüenza es basa en la documentació conservada aleshores a l'arxiu monàstic –“como consta por todos los autos jurídicos que se guardan en el archivo de aquella casa”–, la qual cosa fa que la narració sigui rigurosa i profusa en detalls (dates, personatges, etc)¹.

Des d'aleshores, destaquem dues contribucions. D'una banda, José María Revuelta Somalo aporta algunes dades noves, procedents d'un manuscrit del segle XVI, entre les quals la nòmina dels primers religiosos de Vall d'Hebron i la procedència de les rendes dotals.² D'una altra, un treball analitza la procedència de rendes procedents de Fraga al nou monestir.³ La resta de treballs han repetit fonamentalment les dades ja conegudes de Sigüenza.⁴ Algun d'ells s'ha fet ressò de la llicència concedida a un ermità de la Vall d'Hebron, Pons Astors, per col·locar un altar portàtil perquè ell i altres sacerdots poguessin realitzar celebracions litúrgiques l'any 1386.⁵

1. J. DE SIGÜENZA, *Historia de la Orden de San Jerónimo*, Madrid: Nueva Biblioteca de Autores Españoles, vol. 1 (1907), pp. 99-104.

2. José María REVUELTA SOMALO, *Los jerónimos. Una orden religiosa nacida en Guadalajara*, Guadalajara: Institución Provincial de Cultura “Marqués de Santillana”, 1982, p. 293.

3. Joaquim SALLERAS CLARIÓ, *Sant Gens de “La Vall d'Hebron”: su relación con Fraga (Huesca)*, Barcelona: Casa de Fraga a Barcelona (1993).

4. La bibliografia del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron és escassa. A banda dels títols esmentats a les notes anteriors, destaquem Gaietà BARRAQUER I ROVIRALTA, *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, Barcelona, vol. 2 (1906), pp. 245-261 i *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*, Barcelona, vol. 4 (1915-1916), pp. 131-147; Armando DE FLUVIA I ESCORSA, «Índice de religiosos del real monasterio de San Jerónimo del Valle de Hebrón o de Collcerola», *Hidalguía*, 66 (1964), pp. 587-592; Agustí DURAN I SANPERE, «Sant Jeroni de la Vall d'Hebron», a *Barcelona i la seva història*, Barcelona: Curial, vol. 1 (1972), pp. 698-706; Joan-F. CABESTANY FORT, «Fray Ramón Juan, prior de San Jerónimo del Vall de Hebrón (1419-1458)», a *Studia Hieronymiana*, Madrid, vol. 1 (1973), pp. 225-251 i «Noticia bibliográfica del monasterio de San Jerónimo del Valle de Hebrón», a *Studia Hieronymiana*, Madrid, vol. 2 (1973), pp. 119-122; Josep MORAN, «La destrucció del convent de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron (Horta) segons el Canonge Barraquer», *Estudis santicugatencs*, 2 (1983), pp. 37-41; Fèlix OLIVÉ I GUILERA, *Sant Jeroni de la Vall d'Hebron*, Barcelona: Parròquia de Sant Jeroni de Montbau (1995); José Mª MARTÍ BONET, «Archivo de San Jerónimo de la Vall d'Hebron», dins *Memoria ecclesiae*, 7 (*Órdenes monásticas y archivos de la Iglesia (II) – Santoral hispano-mozárabe en España*), Oviedo: Asociación de Archiveros de la Iglesia de España, 1995, pp. 45-56; Joaquim VENTURA, «Probanzas de limpieza de sangre, 'vita et moribus' en el Reial Monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron (Barcelona)», a *La orden de San Jerónimo y sus monasterios*, San Lorenzo del Escorial: Instituto Escorialense de Investigaciones históricas y artísticas, 1999, vol. 2, pp. 1.049-1.056; Carles DÍAZ MARTÍ, «Donats jerònims als protocols del notari Narcís Gerard Gili (segle XV)», comunicació a les *IV Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme (Monestirs del Maresme)*, Mataró: 2007, en curs de publicació.

5. Josep Joan PIQUER I JOVER, «Vida ermitana a Barcelona i als seus entorns (1386-1913)», *Analecta Sacra Tarraconensis*, vol. 49-50 (1976-1977), p. 290.

El conjunt documental exposat en el present treball no abasta tota la documentació de temàtica fundacional de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron. De fet, els autors citats fan referència a documents que no hi són inclosos, ja que ens hem centrat en els pergamins. Què aporta, doncs, la publicació d'aquesta documentació? Conscients de la necessitat d'ampliar el corpus documental per poder resseguir tot l'episodi fundacional, és evident que la lectura atenta dels documents transcrits aporta una visió més aprofundida d'algunes de les seves fites.

En primer lloc, sobre el ermitans que poblaren el lloc on s'assentà el monestir, l'anomenada Vall d'Hebron. Com hem vist, hi ha documentat un grup sota comandament de Pons Astors set anys abans de la fundació. També es fa menció d'un sacerdot, Francesc Soler, que, segons Sigüenza, estaria al capdavant d'una comunitat no reglada al mateix indret. La nostra documentació confirma plenament l'existència d'un grup d'ermitans que l'any 1393 habitava la vall ("ubi alique heremite seu fratres, Altissimo continue famulantes, nunc degunt", doc. 3), que menaven una vida contemplativa ("iam quedam persone devote nuperrime contemplativam vitam agebant", doc. 7), per la qual cosa hi disposaven d'una capella, cel·les, horts i altres edificacions ("quandam capellam iam constructam prope et iuxta dictum locum ubi est dictum monasterium hedifficandum, simul cum quibusdam cellis seu cameris, domibus, hedifficiis et ortis que et qui ibidem secus dictam capellam", doc. 6) que la reina es va comprometre a adquirir per al monestir jerònim.

Ara bé, res no permet suposar, ans tot apunta en el sentit contrari, en la integració d'aquest grup en el nou monestir de patronatge reial. La nòmina del capítol que va donar poders a Joan lo Royer com a procurador del monestir estava integrat per Jaume Yáñez, Joan Tomàs, Bartomeu Alfagar, Antoni Reve, Ramon Soler, Joan Sanç, Miquel Reiner i, evidentment, pel propi Joan lo Royer (doc. 8). Aquests vuit religiosos són els mateixos que, procedents de Cotalba, reberen l'absolució per part de Benet XIII (doc. 11). No hi ha, per tant, cap dels antics ermitans de la vall. Tampoc la reina, en l'exposició de motius per a la nova fundació, no els esmenta, per la qual cosa considerem molt dubtosa la integració del grup en el futur cenobi i l'atribució de la relació de la reina amb els eremites com a causa de la fundació. Què va ser dels eremites? La pregunta resta oberta.

Un altre punt que es clarifica notablement és el procediment amb què es va procedir a la dotació.⁶ No es van donar unes rendes prèviament determinades, sinó que es donà facultat al monestir, i en el seu nom als procuradors nomenats per la reina, Miquel Roure i Jaume Copí, de recuperar rendes que havien estat venudes anteriorment amb carta de gràcia, per la qual cosa es podia procedir a la seva lluitació.⁷ Tot i

6. Aquest és un dels punts en els quals s'ha detectat un tractament força irregular entre els diferents treballs, amb un ball de xifres una mica desconcertant, possiblement a causa de l'ús de fonts indirectes i de la complexitat del procediment seguit per la reina.

7. És coneguda la situació crítica del patrimoni reial en temps de Joan I (Maria Teresa FERRER I MALLOL, «El patrimoni reial i la recuperació dels senyories jurisdiccionals en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV», *Anuario de Estudios Medievales*, 7 (1970-1971), p. 353).

que la reina havia promès una renda de 200 lliures barcelonines anuals a Climent VII (doc. 1), el privilegi del rei ateny la xifra de 275 lliures o 5.500 sous barcelonins (doc. 3). Tanmateix, el rei hagué d'augmentar la xifra fins a 3.600 sous barcelonins i 1.900 sous jaquesos, ja que aquesta quantitat és superior als 5.500 sous barcelonins, atès el valor superior del sou jaquès respecte al barceloní, per la qual cosa hagué d'extendre un nou privilegi (doc. 9). Les compres foren les següents:

Procedència	Venedor	Renda	Preu	Data
Vegueria de Tortosa	Síndics de la ciutat de Tortosa	3.300 sous barc.	3.000 florins	22/07/1393
Vegueria de Tortosa	Esperandéu Cardona, conseller reial	300 sous barc.	70 lliures barc.	22/07/1393
Cena d'absència de les comandes de Gardeny i casa antiga de Lleida	Francesca i Joan de Vall, hereus de Pere de Vall	900 sous jaq.	10.800 sous jaq.	03/09/1393
Vila de Fraga ⁸	Joan don Sanxo, mercader de Saragossa	1.000 sous jaq.	5.500 sous jaq.	15/12/1393
TOTAL⁹		5.690 sous barc.	52.330 sous barc. ¹⁰	

La reina prometé comprar la capella, les cel·les i la resta d'edificis dels ermitans, tot l'espai de terreny que fos indicat per al monestir per part del bisbe comissari i diners per a la construcció (doc. 6).

Finalment, és interessant remarcar les conclusions del bisbe comissari Guerau de Requesens per a l'aprovació de la fundació. En primer lloc, considera adient la dotació per a una dotzena de frares. A continuació, especifica amb precisió les dependències del futur establiment monàstic. Si les butlles de Climent VII incloïen església, campanar, campanes, cementiri, claustre, dormitori, capítol, arca comuna i altres oficines necessàries, ara s'hi especifiquen addicionalment infermeria, roberia, llibreria, refetor, rebost, cuina, celler, latrina, forn, magatzem, dipòsit d'oli, casa de l'hort, bosc i vinya per al proveïment de fusta i vi respectivament. També es marquen les afrontacions del monestir de manera molt minuciosa (doc. 7).

8. Com que en el document de dotació del monestir (doc. 6) no s'havia comprat aquesta renda, la reina es comprometé a adquirir-ne fins atènyer les 275 lliures barcelonines en un termini màxim de dos anys. La compra, però, s'efectuà en menys de mig any.

9. Les sumes es basen en les equivalències següents: 1 florí = 10 sous jaquesos = 11 sous barcelonins (Joaquím SALLERAS I CLARIÓ, *La baronia de Fraga: su progresiva vinculación a Aragón (1387-1458)*, tesi doctoral presentada a la Universitat de Barcelona (2006), p. 483).

10. Quantitat inferior a l'assignada per la reina als seus procuradors per a la compra de rendes, que era de 6.000 florins (doc. 4). Tanmateix, queda clar per la documentació que la dotació no són 6.000 florins, sinó rendes anuals de 275 lliures, quantitat que va ser superada finalment fins arribar a les 284 lliures 10 sous. Possiblement, la resta es devia invertir en les compres dels béns immobles.

Abans de donar per finalitzat aquest apartat introductori, cal fer esment a un feliç episodi, ocorregut durant la confecció del present treball i en el qual ha tingut una notable incidència. Es van descobrir un conjunt de 118 pergamins durant el procés de catalogació de l'Arxiu Històric del Centre Excursionista de Catalunya, procedents de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron,¹¹ notícia que va ser inclosa en la portada d'un prestigiós diari d'àmbit estatal a l'abril de 2008. Dos dels pergamins d'aquest conjunt són els originals de l'acta fundacional del monestir i el privilegi del rei Joan en què l'eximeix del pagament de tot tipus d'imposició (docs. 6 i 10). Gràcies a l'amabilitat de la responsable de la catalogació de l'arxiu, Núria Téllez, i de la pròpia institució, se'ns va facilitar la consulta d'aquests pergamins abans de l'obertura de l'arxiu al públic investigador. Des d'aquestes planes, el meu sincer agraïment.

11. *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, maig 2008, pp. 1 i 4

DOCUMENTACIÓ¹²

1

1393 juny 27. Avinyó

Clement VII comissiona Guerau [de Requesens], bisbe de Lleida, per tal que aprovi i confirmi la dotació de 200 lliures barcelonines de rendes anuals que realitzarà la reina Violant per a la fundació del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron i els privilegis que li concedirà el rei Joan.

A.*Arxiu Diocesà de Barcelona (ADB), *Fons Vall d'Hebron*, 12. Original. Pergamí, 375x485 mm. Al verso: "Butlla del papa Clement VII ab què fa comissió al bisbe de Lleyda per a que confirme la dotació de 200 lliures que la reyna dona Yolant offereix per lo monestir faedor de Vall de Hebron, y altres concessions que entén vol fer a dit monestir el rey don Joan, que quant sían fetas las abone, y ab authoritat aposthòlica las confirme, suplint qualsevol defecte que hi aje agut. Dat en Avinyó, a 5 de les chalendas de juliol, en lo any 15 de son pontificat"; "Caixó 2 B n° 2"; "Caxó 2, signe B, n° 2". Caplletra: 55 mm.

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [...],¹ episcopo ilerdensi, salutem et apostolicam benedictionem. Intenta salutis ope-² ribus Apostolice Sedis benignitas, circumspecta votis illorum qui divina preventi gracia divini cultus augmentum intentis desiderii affectan-³ tes, ad id eorum opem et operam impendere cupiunt, libenter apostolicum impertitur assensum eaque favoribus prosequitur graciosis. Hodie ⁴ siquidem, pro parte carissime in Christo filie nostre Yolandis, regine Aragonum illustris, nobis exposito quod ipsa ad laudem divini nominis ⁵ unum monasterium sub vocabulo sancti Jeronimi in valle prope collum de Cerola,² loco de Ebron, nuncupata in parrochia Sancti Gene-⁶ sii de Gualdels, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campanili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et archa comu-⁷ ni ac aliis necessariis officinis fratrum ordinis eiusdem sancti fundare et edificare ac de bonis propriis sufficienter dotare proponebat.

⁸ Nos tibi per alias nostras litteras commisimus et mandavimus ut eidem regine fundandi, dotandi et edificandi huiusmodi monaste-⁹ rium in eodem loco licenciam concedere curares, prout in eisdem litteris plenius continetur. Cum autem, sicut ex serie petitionis ¹⁰ ipsius regine nobis oblate percepimus, ipsa pro dotacione dicti monasterii et vita fratrum predictorum ducentas libras barchi-¹¹ nonenses annui redditus assignaverit seu assignare proponat, ac carissimus in Christo filius noster Johannes, rex Aragonum illustris, ¹² eius consors, eisdem monasterio et fratribus concedere nonnullas libertates intendat, pro parte ipsius regine nobis fuit humili-¹³ ter supplicatum ut dotacioni, assignacioni et concessioni

12. S'ha respectat al màxim la grafia i el text original. Només s'han eliminat les consonants dobles a l'inici de paraula. S'ha puntuat seguint criteris actuals. Amb claudàtors s'han marcat les grafies il·legibles. Els forats o altres circumstàncies (interliniats, subratllats, notes marginals, etc.), s'han indicat en nota final. També s'indiquen entre claudàtors i lletres en cursiva els espais en blanc del text. En cas que s'hagi informat text entre claudàtors, correspon a una hipòtesi, en ocasions basades en altres còpies del document. S'ha marcat amb el signe "<" aquelles grafies que han estat oblidades per l'escriptura i entre asteriscos les signatures autògrafes.

huiusmodi, cum facte fuerint, robur confirmationis adici mandare de ^{l14}benignitate apostolica dignemur. Nos itaque ipsius regine devotis supplicationibus inclinati, fraternitati tue per apostolica scripta ^{l15}mandamus, quatenus dotacionem, assignacionem et libertates predictas, cum facte fuerint, auctoritate nostra confirmes et ^{l16}approbes, supplendo omnem defectum, si quis forsan intervenerit in eisdem.

Datum Avinione, V kalendas iulii, ^{l17}pontificatus nostri anno quintodecimo.

1. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida.* — 2. *Cerola, al ms. Corola.*

2

1393 juny 27. Avinyó

Clement VII ordena a Guerau [de Requesens], bisbe de Lleida, que proclami el monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron exempt de la jurisdicció ordinària de l'arquebisbe de Tarragona, del bisbe de Barcelona i d'altres jutges ordinaris, de manera que no hi puguin intervenir per raó de censura, apel·lació, visita i altres drets inherents a l'autoritat apostòlica.

A.*Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), *Pergamins*, IA-757. Pergamí. Còpia s. XV. 378x575 mm. Al verso: “Butlla del papa Clement VII comesa al bisbe de Lleyda, en la qual li mana que quant lo present monastir de Vall de Hebron sia fundat per la reyna dona Yolant, lo eximesca de tota jurisdicció de l'archabisbe de Tarragona y bisbe de Barcelona y de qualsevol altre jutge ordinari, y que reste immediatament subjecte a la sede apostòlica. Datum en Aviñó, a 5 de las chalendas de juliol, en lo any 15 de son pontificat. En lo caixó 2, ab letra H, nº9”. “Caixó 2, signe H, nº 9”. Caplletra: 58 mm.

a. Regest i descripció del pergamí: Maria Cinta MANÉ i MAS, *Catàleg dels pergamins municipals de Barcelona. Any 1336-1396*, Barcelona: Arxiu Històric de la Ciutat, 2007, p. 307, doc. 777 (ex A).

Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [...],¹ episcopo ilderdensi, salutem et apostolicam benedictionem. Eximie devocionis integritas fideique probate sinceritas, quas ca-^{l2} rissima in Christo filia nostra Yolandis, regina Aragonum illustris, ad nos et romanam gerit ecclesiam, promerentur ut petitionibus suis, in hiis presertim que divinum cultus augmen-^{l3} tum respiciunt, favorabiliter annuamus. Hodie siquidem pro parte ipsius regine nobis exposito quod ipsa ad laudem divini nominis unum monasterium, sub vocabulo sancti ^{l4} Jeronimi, confessoris, in valle prope collum de Cerola, locum de Ebron, nuncupata [*espai en blanc: ±2, raspat*], in parrochia Sancti Genesii de Guadels, alias de Orta, barchinonensis diocesis, cum ecclesia, campa-^{l5} nili, campanis, cimiterio, claustro, dormitorio, capitulo et archa comuni ac aliis necessariis officinis fratrum ordinis Sancti Jeronimi predicti fundare et edificare ac ^{l6} de bonis propriis sufficienter dotare proponebat.

Nos tibi per alias nostras litteras commisimus et mandavimus quatinus eidem regine fundadi, dotandi et edificandi ^{l7} huiusmodi monasterium in eodem loco auctoritate nostra licenciam concederes, prout in eisdem litteris plenius continetur. Nos itaque volentes monasterium predi-^{l8} ctum, cum fundatum, dotatum et edificatum fuerit, necnon fratres qui in eo pro tempore fuerint, apostolicis presidiis communire et graciis honorare condignis, ut per-^{l9} sone in eo degentes eo libencius ministeriis divinis intendant et Sedem Apostolicam eo maioris devocionis promptitudine studeant revereri, quo ipse fuerint maiori liberta-^{l10}

te dotate, predicte regine eciam in hac parte supplicacionibus inclinati, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatinus prefatum monasterium, tam in capi-^{l11} te quam in membris, cum illud fundatum, dotatum et edificatum fuerit, necnon fratres eiusdem a venerabilium fratrum nostrorum archiepiscopi terraconensis et episcopi barchinonensis ^{l12} ac successorum suorum qui erunt pro tempore, necnon quorumlibet aliorum ordinariorum iudicium lege, domino, potestate, cohercione, compulsione, censura, iuridictione per appel-^{l13} lacionem vel alias pro quavis causa, necnon visitacione et procuracione, racione visitacionis debita auctoritate apostolica, eximas et deliberes ac ecclesiam, monasterium ^{l14} et fratres huiusmodi nobis et Apostolice Sedi prefate immediate subesse decernas et eciam ordines, ita quod iidem archiepiscopus, episcopus, successores et ordinarii iudices racione de-^{l15} licti vel contractus seu cause aut rei de qua agitur, ubicumque committatur delictum, iniatur contractus vel quasi vel res ipsa consistat, non possint in ecclesiam, mona-^{l16} sterium et fratres predictos excommunicacionum, suspensionum vel interdicti sentencias fulminare aut quancumque aliam iuridicionem, dominium, potestatem, corr-^{l17} eccionem, decisionem, cohercionem, compulsionem vel censuram per appellacionem vel alias aut visitaciones aliquas exercere, nec procuraciones exigere ab eisdem, di-^{l18} strictius inhibendo eisdem archiepiscopo, episcopo, successoribus et ordinariis iudicibus et quibuscumque aliis communiter vel divisim ne ipsi contra tenorem exempcionis huiusmodi ^{l19} aliquid attemptare presumant, decernendo irritum et inane quicquid contra exempcionem huiusmodi scienter vel ignoranter contigerit attemptari, felicis recordacio-^{l20} nis Innocencii, pape IIII et aliis constitutionibus apostolicis contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Avinione, V kalendas iulii, pontificatus nostri anno quintodecimo.

1. *S'indica amb [...] un espai en blanc amb dos punts al ms. per al nom del bisbe de Lleida.*

3

1393 juliol 15. Castell de Tortosa

Joan I dóna al monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, que la reina Violant proposa fundar a Sant Genís dels Agudells, 5.500 sous barcelonins anuals procedents de qualssevol censos, rendes i altres drets del patrimoni reial venuts amb carta de gràcia, per la qual cosa el monestir rep, a banda de tots els drets inherents a la lliure propietat, la facultat de redimir i recuperar aquests censos dels seus actuals beneficiaris. Finalment, mana a tots els oficials reials que defensin, sota pena de 1.500 florins, aquest privilegi.

A.*ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12. Original. Pergamí, 390x537 mm. Al verso: "Privilegi del senyor rey don Joan donant facultat al monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron per lluir y quitar de las rendas reais alienadas fins a la quantitat que redditue la pensió annual de 5.500 sous, ab tal que la lluiació se fes de aquells 6.000 florins ab los quals la senyora reyna Yolant, sa consort, avia dotat lo dit monastir per ella fundador, y ab ell se concedeix que dita pensió de 5.500 sous restia per pur y franch alou del monastir *sine spe redimendi*. Dat en Tortosa a 15 de juliol 1393"; "Caixó 1, L, nº 2"; "És copiat en lo llibre intitulat Notícia de la fundació, dotació y augments del Real monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron". Caplletra: 80 mm.

B. ACA, *Cancilleria*, reg. 1981, fols. 156v-158v.

C. ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12, "Privilegis reals concedits per diferents reis de Aragó y confirmats per molts reis de Espanya al real monastir de Vall de Hebron", s.n. Còpia realitzada el 25-12-1755 pel notari Pere Llopart (ex A).

In nomine Domini. Cunctis pateat presentibus et futuris sit notum quod nos, Johannes, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, quoniam vere monasteriis et religiosis personis, que ad animarum salutem in orbe constructa et ordinate existunt, ¹² favorabilis pietatis opitulemur suffragio, inducimur pio laudabilique affectu. Quia etiam per illustrem Yolandam, reginam Aragonum, consortem nostram carissimam, que ad omnipotentis Dei curieque celestis honorem et gloriam, unum sub invocacione beati Geronimi, ad quem devocionem gerit non modicam, solemne ¹³ monasterium construere et fundare proposuit iuxta parochialem ecclesiam Sancti Genesii de Agudellis, territorii Barchinone, satis prope civitatem eandem, in valle de Ebron, vulgariter nuncupata, ubi aliqui heremite seu fratres, Altissimo continue famulantes, nunc degunt, fuit ad nos vultu prehumili intercessum ¹⁴ quod in auxilium structure et sustentacionem vite fratrum monasterii supradicti de nostri dignaremur pietate, innata graciam perpetuo facere infrascriptam. Intercessione huiusmodi ut nobis pregrata exaudita benigne, tenore presentis carte nostre cunctis temporibus firmiter valiturre. Ob omnium rerum creatoris ¹⁵ honorem et animarum nostre nostrorumque parentum remedium, et ut sacrificiorum oracionum et aliorum bonorum, que fient in monasterio supradicto, participes fieri valeamus, per nos et nostros successores quoscumque eterne glorie largitori beatoque Geronimo, et presidi monasterii supradicti et eius successoribus in eodem, et fratribus ipsius, presentibus et futuris, ¹⁶ monasterioque eidem pura, perfecta et irrevocabili donacione inter vivos concedimus et donamus pro libero et francho alodio quinque mille quingentos solidos barchinonenses de terno annuales, rendales et perpetuales ex quibuscumque censibus, proventibus, redditibus, obvencionibus et aliis iuribus universis per predecesores nostros ¹⁷ illustres, et etiam nos, ad violarium aut ad aliud brevius tempus¹ seu ad imperpetuum, instrumento seu condicione graciae mediante concessis, datis, venditis, stabilitis aut alias quomodocumque alienatis personis quibuslibet, per cessum vel decessum, aut aliis ubivis regnorum atque terrarum nostrarum quam primo vaccaturis seu² per luicionem vel recuperacionem, ¹⁸ aut aliis etiam ad nostrum dominium reducendis.

Preterea, ut preses et fratres monasterii supradicti ipsumque monasterium super iamdictis citius per subscripta fructum valeant reportare, per nos et nostros heredes [*espai en blanc*: ±4, *amb ratlles*] quoscumque contextu presentis domino Deo et dicto beato Geronimo, presidique ac fratribus monasterii supradicti, ¹⁹ presentibus et futuris, monasterioque eidem in eternum plenarie concedimus et donamus ac transportamus eis modo et titulo, quibus firmitus et utilius dici aut fieri valeat, spem, facultatem seu licitum quam et quod super illis ex censibus, proventibus, redditibus et aliis predictis, que instrumento aut condicione seu retencione graciae ¹⁰ mediante alienata extiterint, nos nostrique habemus aut nobis et eis pertinent et spectant virtute instrumenti aut condicionis graciae supradicte, luendi et redimendi ac recuperandi predicta, usque ad sumam seu quantitatem dictorum quinque mille quingentorum solidorum barchinonensium annualium atque rendalium, sic³ quod preses et fratres monasterii ¹¹ supradicti, presentes atque futuri, vice et nostri ex parte valeant liceantque eisdem virtute instrumenti aut condicionis seu retencionis graciae supradicte, usque ad sumam seu quantitatem dictorum quinque mille quingentorum solidorum barchinonesium annualium atque rendalium, illos et illa ex censibus, redditibus, proventibus et aliis supradictis que, ¹² interveniente condicione aut graciae instrumento, alienata fuerunt, luere⁴, redimere et recuperare a personis illos et illa nunc possidentibus, pro illis videlicet precio aut precii de pecuniis dicte regine solvendis, quibus alienata fuerunt, seu

personas easdem ad revendendum illos et illas ipsis presidi et fratribus monasterii ¹³ predicti monasterioque eidem compellere.

Ulterius ipsi preses et fratres nunc et decetero valeant eisque liceat vice et nomine nostro tractare et ad effectum deducere quod persone, aliquos aut aliqua ex redditibus, censibus, proventibus et aliis supradictis a nostra alienata corona seu patrimonio ad violarium seu ad tempus aliud ¹⁴ magis breve nunc tenentes et possidentes, ipsi violario aut tempori breviori usque ad dictam quantitatem dictorum quinque mille quingentorum solidorum barchinonensium annualium omnino renuncient eis super illo de peccuniis dicte regine satisfacto per presidem et fratres iamdictos. Quosquidem quinque mille quingentos solidos barchinonenses ¹⁵ annuales, rendales et perpetuales, cum per modum predictum vaccaverint aut per vos, ut permittitur, redempti extiterint seu violario aut tempori breviori predicto super ipsis renunciatum etiam fuerit, preses et fratres monasterii pretacti virtute donacionis huiusmodi suis et ipsius monasterii utilitatibus perpetuo valeant applicare.

Nos enim ¹⁶ extrahimus predicta cuncta et singula, que vobis donamus de iure, dominio, proprietate et posse nostri et heredum seu successorum nostrorum, eademque in dicti presidis et fratrum dicti monasterii et successorum eorum monasterio in eodem, et ipsius monasterii ius, dominium, proprietatem et posse mittimus et transferimus irrevocabiliter pleno iure ad ¹⁷ habendum, percipiendum, tenendum et possidendum seu quasi perpetuo ad ipsorum presidis et fratrum ac monasterii omnimodam voluntatem inde per liberum eorum franchum alodium faciendum. Constituentes nos et heredes nostros quoscunque, vaccantibus dictis quinque mille quingentis solidis barchinonensibus annualibus atque rendalibus, aut cum ipsi ¹⁸ redempti extiterint seu cum super ipsis dicto violario aut alii tempori breviori renunciatum etiam fuerit, nunc pro tunc illos pro preside et fratribus monasterii predicti, ac pro eodem monasterio etiam, eorumque nomine possidere seu quasi, donec eorum possessionem seu quasi ipsi preses et fratres assecuti extiterint et adepti.

Quam apprehendi ¹⁹ propria auctoritate eorum quancumque voluerint sine aliqua licencia, fatica et requisicione nostra et successorum nostrorum, et licite retinendi plenam ipsis presidi atque fratribus monasterii supradicti huius serie concedimus potestatem. Preses ergo ⁵ et fratres monasterii supradicti et monasterium ipsum, et quos voluerint, in eternum, ⁶ vaccantibus ²⁰ quinque mille quingentis solidis annualibus et rendalibus supradictis, aut cum redempti extiterint seu super ipsis dicto violario aut tempori breviori renunciatum ⁷ etiam fuerit, eosdem quinque mille quingentos solidos barchinonenses annuales atque rendales habeant, recipiant et etiam exhigant per liberum et franchum alodium. Et quascumque personas ²¹ que ad solucionem seu prestacionem ipsorum quomodolibet teneantur, ipsi preses et fratres monasterii predicti auctoritate propria eorundem, per emparas et alia iuris remedia et alias licitas vias et modos, compellere atque distringere per se ipsos seu per baiulos aut procuratores ipsorum presidis, fratrum ac monasterii ad solucionem et presentacionem quinque mille quingentorum ²² solidorum barchinonensium annualium et rendalium predictorum, prout in hiis fieri consuevit et prout melius et lacius per nos et nostros ante alienacionem omnium predictorum temporibus retrolapsis fuit fieri consuetum nobis et successoribus et officialibus nostris, atque ipsorum minime requisitis.

Et ex causa predicta cedimus et mandamus presidi et fratribus ²³ monasterii predicti monasterioque eidem, omnia iura et omnes acciones, reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias et alias quaslibet nobis competentes et competere debentes etiam seu valentes, in super et pro predictis que presidi et fratribus monasterii supradicti et

ipsi monasterio eciam nunc donamus, et contra ¹²⁴ quascunque personas et in quibuscunque rebus racione eorum. Quibus iuribus et accionibus ipsi preses et fratres ac monasterium uti, agere et experiri plenarie valeant et omnia et singula alia facere in iudicio et extra iudicium, quecunque et quemadmodum nos poteramus ante alienacionem omnium predictorum et possemus nunc et postea quodocunque.

¹²⁵ Nos enim presidem et fratres monasterii predicti ipsumque monasterium constitui-mus in hiis dominos et procuratores, ut in rem propriam eorundem. Mandantes serie cum presenti, vicem in hiis gerenti epistole, universis et singulis hominibus et mulieribus, que ad solucionem et prestacionem quinque mille quingentorum solidorum barchinonensium predictorum quomodolibet ¹²⁶ teneantur, quatenus de illis presidi et fratribus monasterii iamdicti monasterioque eidem aut procuratori eorum respondeant et satisfaciant fideliter, integre et complete, prout nobis ante alienacionem eorum melius et plenius respondere con-sueverunt ac etiam tenebantur. Et quod eciam ipsi presidi ac fratribus et procuratori eorum super ¹²⁷ iure distringendi predicto pareant et obediant prout nobis, iniungentes, ulterius inclito infanti Martino, duci Montisalbi, omniumque regnorum et terrarum nostrarum ge-nerali gubernatori, fratri nostro carissimo, sub fraterne dilectionis optentu, eiusque cunctis vicesgerentibus, iusticiis, vicariis, baiulis, procuratoribus regiis, merinis, ¹²⁸ calmedinis, su-praiunctariis, ceterisque universis et singulis officialibus et subditis nostris, presentibus et futuris, et locatenentibus officialium, eorundem sub ire et indignacionis nostre incursu ac pena mille quingentorum florenorum, de bonis cuiuslibet eorundem contrarium attentantis irremissibiliter habendorum, et pro medietate ¹²⁹ nobis et nostris, et pro alia medietate mo-nasterio supradicto absque spe venie applicandorum omnino, quatenus presentem nostram donacionem et omnia et singula in ea contenta teneant firmiter et observent et contra non veniant aut contraveniri permittant aliqua racione. Imo super iure distringendo predicto dictis presidi et fratribus ¹³⁰ ac procuratoribus monasterii predicti dent auxilium, consilium et favorem cum, quando et quociens per ipsos fuerint requisiti. Et nichilominus ut presens nostra donacio perpetuo remaneat inconcussa, supplemus omnem deffectum, si quis ex aliquo capite, via vel modo posset eidem donacioni obici vel opponi, eique adversancia universa tollentes, ac ¹³¹ presentem donacionem obtinere perpetuam firmitatem, quocun-que contrario non obstante penitus decernentes, et super hiis de nostra certa sciencia et de nostre potestatis plenitudine dispensantes. In cuius rei testimonium presentem cartam fieri iussimus nostre maiestatis sigillo munitam.

Datum in castro Dertuse, quintadecima ¹³² die iulii, anno a nativitate Domini millesi-mo trecentesimo nonagesimo tercio, regnique nostri septimo. *Andreas Salvator*.

¹³³ Signum+ Johannis, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. *Rex Johannes*.

^{134, 35} Testes⁸ sunt: Ennecii, archiepiscopus Terracone, Raymundus, vicecomes de Roda et de Perilionibus, Bernardus de Capraria, Raymundus Alamany de Cervilione et Eymericus de Scintilli, milites, camarlengi.

¹³⁶ Sig+num mei, Jacobi Tavaschani, locumtenentis prothonotarii dicti domini regis, qui de ipsius mandato hec scribi feci et cum raso in lineis octava "heredes" et XIX "ergo" et clausi.⁹

1. brevius tempus *subratllat*. — 2. primo vaccaturis seu *subratllat*. — 3. *Segueix f ratllat*. — 4. gracie instrumento alienata fuerunt luere *subratllat*. — 5. *No es distingeix per estar raspat*. — 6. in eternum, *al ms. internum*. — 7. aut tempori breviori renunciatum *subratllat*. — 8. *A les línies 34 i 35 no se segueix l'ordre seqüencial de lectura (d'esquerra a dreta i de dalt a baix), sinó per columnes (de dalt a baix i d'esquerra a dreta)*. — 9. *Segueix al marge esquerre* in peccunie XI. Dominus rex mandavit michi, Jacobo Tavaschani. Probata. Vidit eam Nicholaus Moratonis, locumtenens thesauraria. Jacobus Ferrarii.

4

1393 juliol 22. Tortosa

Esperandéu Cardona, conseller reial, ven a Miquel Roure i Jaume Copí, procuradors de la reina Violant per a la fundació del monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, i a l'esmentat monestir 300 sous barcelonins de renda sobre els drets reials que posseeix a la vegueria de Tortosa, per un preu de 70 lliures barcelonines, que reconeix haver rebut dels 6.000 florins aportats per la reina Violant per a la compra de rendes per al monestir.

A.*ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12. Original. Pergamí, 670x545 mm. Al verso: “Venda feta per lo magnífic Sperant en Déu de Cardona, conseller del senyor rey, als obrés del monestir de Sant Hierònim a obs y emoluments de dit monestir de 300 sous en suma anual. Los quals ells, per concessió feta per lo sereníssim rey, reb de vida sua *tantum* sobre les rendes de la procuració de la vegueria real de Tortosa, segons que de dita concessió consta ab carta, ab segell pendent mitint. *Datum* Barcelona a 28 de setembre *anno* 1387 per preu de 70 lliures, rebuda per en Pere de Besanta, per autoritat real, notari públic, a 22 de juliol 1393. És-hi la àpocha”; “Caixó 17, Tortosa”; “Està copiat en lo llibre intitulat Notícia de la fundació, dotació y augments del Real monastir de Sant Geroni de Vall de Hebron”. Caplletra: 95 mm.

B. ADB, *Fons Vall d'Hebron*, 12, “Privilegis reals concedits ...”, s.n. Còpia realitzada el 10-08-1755 pel notari Joan Brossa (ex A).

In nomine Domini. Pateat universis quod ego, Sperans in Deo Cardona, domini regis consiliarius ac sue curie negotiorum promotor, gratis et ex certa sciencia, per me et meos heredes seu successores quoscumque, vendo et titulo vendicionis concedo vobis, venerabilibus Michaeli Roure, de thesauraria ipsius domini regis, et Jacobo Copí, camerario domine ^{l2} regine, civibusque Barchinone, operariis sive administratoribus operis monasterii Sancti Geronimi, quod dicta domina regina construi et edificari facit prope dictam civitatem Barchinone, in colle de Çerola, infra parrochiam Sancti Genesii de Agudellis, in loco noviter intitulo Vall d'Ebron, ac commissariis ad infrascripta et alia per dictam dominam reginam specialiter ^{l3} deputatis, hiis presentibus, ementibus nomine et ad opus prefati monasterii, ac ex illis sex mille florenis per ipsam dominam reginam ad emendum redditus ad opus dicti monasterii assignatis, et eidem eiam monasterio et conventui, ac priori seu presidi eiusdem, qui nunc est et pro tempore fuerit successive et suis, omnes illos trecentos solidos monete ^{l4} barchinonensis de terno, quos ego, titulo concessionis per dominum regem, nunc regnante, michi de vita mea tantum facte, cum eius carta suoque sigillo pendenti munita, data Barchinone vicesima octava die septembris anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, regnique ipsius domini regis primo, habeo et recipio et habere et recipere debeo et consuevi anno ^{l5} quolibet in festo Sancti Johannis Baptiste, quamdiu vita fuerit michi comes, in et super iuribus, redditibus, proventibus et emolumentis procuracionis regie vicarie Dertuse.

Hanc autem vendicionem facio vobis, dictis venerabilibus Michaeli Roure et Jacobo Copí, ementibus nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis, de vita mea tantum, sicut melius dici et ¹⁶ intelligi potest, ad ipsius monasterii et suorum salvamentum et bonum eciam intellectum. Extrahens predicta de iure, dominio, proprietate et posse mei et meorum, eademque in vestrum dicto nomine dictique monasterii et suorum ius, dominium, proprietatem et posse mitto et transfero irrevocabiliter pleno iure ad habendum et tenendum, atque in sana pace de vita mea tantum percipiendum ¹⁷ et possidendum, et ad faciendum inde ipsius monasterii et suorum, quamdiu vixero, ut est dictum, voluntates sine contradiccione et impedimento mei et meorum et alterius cuiuscumque persone. Promittens tradere vobis, nomine dicti monasterii, vel cui vos eodem nomine seu dictum monasterium volueritis seu voluerit ipsius monasterii loco, possessionem corporalem seu quasi ¹⁸ predictorum que vobis, nomine supradicto, vendo.

Et nichilominus dono et concedo vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio, ac priori seu presidi ipsius, qui nunc est et pro tempore fuerit, plenum posse vestra et eorum propria auctoritate sine alia scilicet licencia, faticha et requisicione mei et meorum, ac alicuius curie et persone ipsam possessionem, quandocumque volueritis ¹⁹ seu voluerint, libere apprehendendi et licite retinendi et inde dicti monasterii voluntates de vita mea tantum faciendi. Et ego interim constituo me predicta que vobis nomine dicti monasterii et eidem eciam monasterio vendo pro ipso monasterio et eius nomine precario possidere seu quasi, volens quod vigore huiusmodi verborum et ex iuris dispositione ac ex paciencia, quam ¹⁰ cum presenti vobis dicto nomine confero, ipsa possessio, si utilis vel necessaria fuerit, pro tradita et in dictum monasterium et suos translata omnino habeatur.

Preterea ex causa vendicionis do, cedo, transfero atque mando vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et conventui, ac priori seu presidi eiusdem et suis, omnia iura, omnesque acciones reales ¹¹ et personales et mixtas, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias, ac alias quascumque que michi competunt et competere possunt ac debent in predictis que vobis nomine ipsius monasterii et eidem eciam monasterio vendo, et contra procuratorem regium dicte vicarie Dertuse ac alios quoscumque receptores et administratores reddituum, iurium, proventuum ¹² et emolumentorum regiorum predictorum, ac alias quascumque personas que ad hec nunc vel amodo modo quolibet teneantur res et bona racione et occasione eorum et exercitium¹ eciam mei ipsarum accionum et iurium. Quibus iuribus et accionibus supradictis possitis vos, nomine dicti monasterii, et possint eciam dictum monasterium et sui anno quolibet in dicto festo sancti ¹³ Johannis, dum vitam duxero in humanis, ut est dictum, trecentos solidos supradictos et alia occasione exinde debita et debenda petere, exigere, recipere et habere, et inde apocam et fines ac eciam cessiones facere et firmare, et carte dicte mee cessionis et aliis securitatibus et cautelis inde factis et sequitis et alias uti agere et experiri, et omnia alia facere ¹⁴ in iudicio et extra iudicium, quecumque et quemadmodum ego poteram ante huiusmodi vendicionem et iurium cessionem et possem nunc et eciam postea quandocumque.

Ego enim facio et constituo vos, nomine dicti monasterii, et ipsum eciam monasterium et suos in hiis dominos et procuratores in rem propriam ipsius monasterii. Et nichilominus tenore presentis ¹⁵ publici instrumenti vicem quo ad hec epistole in se gerentis dicto procuratori regio, qui nunc est et pro tempore fuerit in dicta vicaria Dertuse, aliis personis que ad hec nunc vel in futurum quomodolibet teneantur, quibus cum hoc eodem presentem notiffico vendicionem et concessionem, eosque rogo atque requiro quatenus in primo

venturo festo sancti Johannis Babtiste, ¹⁶ quod est terminus in quo iamdicti trecenti solidi annuales, ut predictur, prestantur et sic deinde annis singulis, dum vitam duxero in humanis, de trecentis annualibus solidis et de omnibus aliis, de quibus et prout michi ratione ipsorum respondere et satisfacere tenebantur, vobis nomine dicti monasterii et eidem eciam monasterio et suis, et non michi ¹⁷ nec alteri pro me, respondeant et satisfaciant integre et complete, vosque nomine ipsius monasterii et ipsum eciam monasterium et sui possitis et possint eosdem et easdem ad hec compellere, distringere et forciare modis et compulsioni-bus quibus possem et poteram, si presens vendicio facta non extitisset.

Pro precio vero predictorum que vobis, nomine ¹⁸ ipsius monasterii, et eidem eciam monasterio, ut predictur, vendo, dedistis et solvistis michi de predictis sex mille florenis ad hec per dictam dominam reginam, ut predictur, assignatis, et confiteor me a vobis nomine supradicto habuisse et recepissee septuaginta libras² dicte monete. Et ideo renunciando excep-cioni peccunie non numerate et non solute et ¹⁹ precii predicti non habiti et non recepti, et legi qua deceptis ultra dimidiam iusti precii subvenitur, et dolo malo et accioni in factum et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus, do et remitto vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis perpetuo donacione irrevocabili inter vivos, si quid predicta, que vobis nomine ²⁰ dicti monasterii et eidem eciam monas-terio vendo, plus modo valent et valuerint amodo precio supradicto. Insuper convenio et promitto vobis, nomine antedicto, quod in vel de predictis, que vobis nomine dicti monas-terii et eidem eciam monasterio supra vendo vel ratione aut occasione eorum, nullam contra vos nomine supradicto seu dictum ²¹ monasterium et eius conventum aut suos monebo, inferam seu proponam questionem, petitionem vel demandam, littem vel controversiam de iure vel de facto [in iudicio et extra iudi]cium.³

Quinymo predictos trecentos solidos anuales, quos vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio, ut predictur, vendo, faciam dictum monasterium et eius ²² con-ventum ac suos, dum michi fuerit vita comes, habere, tenere, percipere et possidere seu qua-si in pace contra omnes personas, corpus et collegia, quibus ipsi trecenti solidi a[nnu]ales⁴ in totum vel in partem essent vel dicerentur esse alienati, assignati vel submissi, specialiter vel generaliter, per me vel alium loco mei, et quod tenebor eidem monasterio ²³ et eius conven-tui et suis de deffensione et eviccione trecentorum solidorum annualium predictorum, in casu tamen quod ipsa eviccio in ipsis trecentis annualibus solidis vel aliqua eorum parte seu quantitate ex obligacionibus, contractibus seu quasi seu factis aut ex persona mea sequeretur et non alias, et de restitutione eciam omnium expensarum dampnorum et interesse, si ²⁴ quas et si que dictum monasterium et eius conventum aut suos vel vos, nomine supradicto, facere opportuerit vel modo aliquo sustinere in ducendis, tractandis sive examinandis lit-tibus sive causis, si que dicto monasterio et eius conventui aut vobis, eius nomine, vel suis ab aliquo seu aliquibus moveretur in seu pro predictis vobis, nomine dicti monasterii, ²⁵ et eidem eciam monasterio, ut predictur, venditis vel in aliqua eorum parte sive obtineant dictum monasterium et sui in causa seu causis sive eciam succumbant.⁵

Et credatur ipsi monasterio et suis ac vobis, nomine supradicto, super ipsis missionibus et expensis, dampnis et interesse plano et simplici verbo, nullo alio probacionum genere requisito ²⁶. Et pro predictis omnibus et singulis complendis et attendendis ac firmiter ob-servandis, obligo vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis omnia bona mea, mobilia et immobilia, habita et habenda. Premissa igitur omnia et singula facio, paciscor et promitto per me et meos heredes et successores meos quoscumque vobis, dictis

vene-¹²⁷ rabilibus Michaeli Roure et Jacobo Copí, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et priori seu presidi ipsius, necnon et vobis, notario infrascripto, tanquam publice persone pro dicto monasterio et suis, ac aliis eciam personis, quarum interest et intererit, recipienti et paciscenti ac eciam legitime stipulanti.

Datum est hoc Dertuse, vicesima ¹²⁸ secunda die iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

S+num Sperantis in Deo Cardona, predicti, qui hec laudo et firmo.

¹²⁹ Testes huius rei sunt: Bernardus Sevanera, de thesauraria, et Franciscus de Torrentibus, portarii domini regis.

¹³⁰ Sig+num mei, Petri de Besanta, serenissimi domini regis auctoritate notarii publici per totam eius diccionem, qui premissis interfui et hec scribi feci et clausi. Constat autem de rasuris in linea quarta ubi scribitur “de vita”; in quinta ubi continetur “ementibus”; in XXIII ubi prospicitur “ipsis”.

¹³¹ Sit omnibus notum quod ego, Sperans in Deo Cardona, domini regis consiliarius et eius curie negotiorum promotor, confiteor et recognosco vobis, venerabilibus Michaeli Roure, de thesauraria eiusdem domini regis, et Jacobo Copí, camerario domine regine, civibusque Barchinone, operariis sive administratoribus operis monasterii Sancti Geronimi, quod dicta domina regina construi ¹³² et edificari facit satis prope civitatem Barchinone predictam, in colle de Çerola, infra parrochiam Sancti Genesii de Agudellis, in loco noviter intitulato Vall d'Ebron, ac commissariis per dictam dominam reginam ad hec specialiter deputatis, hiis presentibus, quod ex illis sex mille florenis per eandem dominam reginam ad emendum redditus ad opus ¹³³ dicti monasterii assignatis, numerastis et solvistis nobis, ad meam voluntatem, omnes illas septuaginta libras monete de terno, pro quibus seu quarum precio ego vendidi vobis, ementibus nomine et ad opus dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis, omnes illos trecentos solidos dicte monete annuales quos ego annis singulis in festo sancti ¹³⁴ Johannis Babbiste de vita mea tantum habebam et recipiebam in et super iuribus, redditibus, proventibus et emolumentis procuracionis regie vicarie Dertuse, prout de ipsa vendicione melius et plenius apparet per instrumentum publicum inde factum in posse subscripti notarii die et anno infrascripto. Et ideo renunciando excepcioni peccunie non numerate et non solute ¹³⁵ et doli mali et accioni in factum et omni alii iuri, racioni et consuetudini contra hec repugnantibus facio vobis, nomine dicti monasterii, et eidem eciam monasterio et suis de predictis septuaginta libris bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius non petendo et de non agendo, vallatum stipulacione solemnii in posse eiusdem subscripti notarii, tanquam ¹³⁶ publice persone.

Actum est hoc Dertuse, vicesima secunda die iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

S+num Sperantis in Deo Cardona, predicti, qui hec laudo et firmo.

¹³⁷ Testes huius rei sunt: Bernardus Sevanera, de thesauraria, et Franciscus de Torrentibus, portarii domini regis.

¹³⁸ Sig+num mei, Petri de Besanta, serenissimi domini regis auctoritate notarii publici per totam eius diccionem, qui premissis interfui, et hec scribi feci et clausi.

1. exercitium, *al ms.* exercium. — 2. recepisce septuaginta libras *subratllat.* — 3. *forat* ±20. — 4. *forat* ±4. — 5. succumbant, *al ms.* succubant.